

ΔΕΥΤΕΡΑ 02 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1α.

1=α

2=β

3=β

A1β.

παρ' ἧν: αναφέρεται στον όρο *όδόν*

ὑπέρ ὧν: αναφέρεται στον όρο *παραφράγματα*

B1.

Ο βασικός εκφραστικός τρόπος, με τον οποίο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου είναι η αλληγορία. «Η αλληγορία είναι ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέγει και άλλα εννοεί. Πρόκειται συνεπώς για συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση. Η αλληγορία του σπηλαίου, όπως αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ' βιβλίου της Πολιτείας, αναφέρεται, στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του, αλλά και γενικότερα στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης» Στο κείμενο ο Σωκράτης λέει «ἀπεικασον τοιούτῳ πάθει»: «ἀπεικάζω σημαίνει: Απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία.». Οι δεσμώτες παρουσιάζονται καθηλωμένοι απο την παιδική ηλικία να κοιτάζουν μόνο μπροστά και να αντιλαμβάνονται ως αληθινά υπαρκτές σκιές που διαφαίνονται και παρελαύνουν στον τοίχο του σπηλαίου. «οὐ ταῦτα ἡγῇ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν;» Με αυτόν τον τρόπο παρουσιάζεται η απαιδευσία των δεσμωτών. Όταν κάποιος δεσμώτης αποδεσμευτεί και αρχίσει την πορεία προς την έξοδο του σπηλαίου αρχίζει και το «ταξίδι», η πορεία προς τη γνώση και την παιδεία, «παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας», «Με τις λέξεις αυτές ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του

σπηλαίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψη παιδείας). Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών».

Συμπερασματικά, με μια τέτοια αλλόκοτη εικόνα και αλλόκοτους δεσμώτες «Άτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους», δηλαδή «μέσα από λογοτεχνικές χρήσεις της γλώσσας ο Πλάτων επιδιώκει να προωθήσει τον φιλοσοφικό του στοχασμό. Στην προκειμένη περίπτωση υποβάλλεται η θέση πως η τόσο αυτονόητη ένταξη των ανθρώπων στον κόσμο των αισθήσεων είναι ἄτοπος, αποτελεί μια αλλόκοτη στέρηση λογικής».

B2.

Το απόσπασμα από την «αλληγορία του σπηλαίου» και το απόσπασμα από το μυθιστόρημα «1984» διαθέτουν στοιχεία, τα οποία μπορούν να συσχετιστούν. Ειδικότερα, ο Πλάτωνας διά στόματος Σωκράτη προσπαθεί να εξηγήσει πως είναι επισφαλές να βασιζόμαστε στις αισθήσεις μας, η γνώση και η παιδεία μπορούν να προσεγγιστούν με τη νόηση, η αλήθεια βρίσκεται στον άυλο κόσμο των Ιδεών. Για να το πετύχει αυτό επινοεί μια αλληγορία: «Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέεικασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας». Από την άλλη, η φιλοσοφία του Κόμματος στο «1984» είναι η προπαγάνδα και η αλλοίωση της πραγματικότητας. Για να το πετύχει αυτό, για να εξυπηρετήσει τους φαύλους σκοπούς της, αμφισβητεί την εμπειρική πραγματικότητα: «αρνιόταν ὅχι μόνο την εγκυρότητα της εμπειρίας, αλλά και την ύπαρξη της εξωτερικής πραγματικότητας». Με διαφορετικά ελατήρια βέβαια, η ομοιότητα έγκειται στην αμφισβήτηση της εμπειρικής πραγματικότητας.

Επιπλέον, στην αλληγορία του σπηλαίου οι δεσμώτες βρίσκονται καθηλωμένοι από την παιδική τους ηλικία και μπορούν να κοιτάζουν μόνο μπροστά «ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένους, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν». Οι δεσμώτες έχουν εμπιστοσύνη στις αισθήσεις τους και αντιλαμβάνονται ως αληθινά μόνο ὅσα προσλαμβάνουν με την ὄραση και την ακοή τους, δηλαδή τα δεδομένα των αισθήσεων. Από την άλλη, το αυταρχικό καθεστώς του Μεγάλου Αδελφού στο «1984» μέσω της προπαγάνδας προσπαθεί να ακυρώσει ὅσα οι πολίτες αντιλαμβάνονται με τις αισθήσεις τους «το Κόμμα σου ἔλεγε να απορρίπτεις τη μαρτυρία των αυτιών και των ματιών σου».

Συμπερασματικά, από τον συσχετισμό των δύο κειμένων προκύπτουν ενδιαφέρουσες συγκρίσεις, καθώς ένα στοιχείο διαφαίνεται ότι μπορεί να λειτουργήσει είτε για να φωτίσει είτε για να συσκοτίσει τη γνώση και την προσέγγισή της.

B3.

1. Οισοφάγο
2. Φόρος
3. Φορέματα
4. Φέρσιμό
5. Φερέφωνο

B4.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Μετάφραση του αποσπάσματος:

> «κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὥς δ' ἐγένοντο πλησιαιτέρον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δ' ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν· Ὅρῳ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιησάμενος, [ἐπὶ] τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσει, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώση.»

Μετάφραση:

Καθρεφτιζόταν λοιπόν συχνά, και παρατηρούσε αν την κοιτάζει κανείς άλλος, και πολλές φορές κοίταζε και τη σκιά της. Και όταν πλησίασαν περισσότερο τον Ηρακλή, η πρώτη από τις δύο (η Αρετή) ερχόταν με τον ίδιο ήρεμο τρόπο, ενώ η άλλη (η Κακία), θέλοντας να τον προλάβει, έτρεξε προς τον Ηρακλή και του είπε: «Βλέπω, Ηρακλή, ότι βρίσκεσαι σε αμηχανία ως προς ποιον δρόμο να πάρεις στη ζωή σου. Αν, λοιπόν, με κάνεις φίλη σου, θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και

πιο εύκολο δρόμο, και από καμιά απόλαυση δεν θα μείνεις ανικανοποίητος, ενώ θα ζήσεις χωρίς να γνωρίσεις καμιά δυσκολία.»

Γ2.

Στο απόσπασμα, η Αρετή και η Κακία παρουσιάζονται με έντονη αντίθεση, τόσο ως προς την εξωτερική εμφάνιση όσο και ως προς τη συμπεριφορά και την εσωτερική τους ποιότητα.

Η Αρετή περιγράφεται ως σεμνή, ευγενής και φυσικά ευπρεπής. Είναι ευπρεπής στην όψη και εκ φύσεως ελευθέριος (τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν καὶ ἑλευθέριον φύσει), δηλαδή έχει μία φυσική αρχοντιά και αξιοπρέπεια. Το σώμα της είναι καθαρό, στοιχείο που δηλώνει εσωτερική καθαρότητα και αγνότητα (κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι), ενώ τα μάτια της αποπνέουν αιδώ, δηλαδή συστολή και σεμνότητα (τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ). Η στάση του σώματός της εκφράζει σωφροσύνη (τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη), πράγμα που υποδηλώνει εγκράτεια και ηθικό έλεγχο. Τέλος, φορά λευκή ενδυμασία, χρώμα που συνδέεται συμβολικά με την καθαρότητα και την ηθική υπεροχή (ἐσθῆτι δὲ λευκῇ).

Αντίθετα, η Κακία περιγράφεται ως επιτηδευμένα όμορφη, επιφανειακή και ματαιόδοξη. Έχει ανατραφεί μέσα στην καλοπέραση και την τρυφή ζωή, γεγονός που αποτυπώνεται στην πολυσαρκία και την απαλότητα του σώματός της (τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα). Η εμφάνισή της είναι τεχνητή, καθώς έχει καλλωπιστεί ώστε να φαίνεται πιο λευκή και πιο ροδαλή απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα (κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι). Η στάση του σώματός της είναι αφύσικα στητή, πράγμα που υποδηλώνει προσπάθεια εντυπωσιασμού (τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι), ενώ τα μάτια της είναι διάπλατα ανοιγμένα, φανερώνοντας αλαζονεία (τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα).

Η ενδυμασία της είναι προκλητική, αφού επιλέγει ρούχα που αναδεικνύουν τη νεανική της ομορφιά (ῥα) και προσπαθεί να προσελκύσει βλέμματα (ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ῥα διαλάμπει). Η συμπεριφορά της είναι ματαιόδοξη και ναρκισσιστική: κοιτάζεται συνεχώς στον καθρέφτη, παρατηρεῖ αν την κοιτάζουν οι άλλοι και φτάνει στο σημείο να θαυμάζει τη σκιά της (κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτήν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιάν ἀποβλέπειν).

Γ3α.

γυναῖκας → τῆς γυναικός
φύσει → τῆς φύσεως
σῶμα → τοῦ σώματος
καθαρότητι → τῆς καθαρότητας

Γ3β.

1. φάνηθι
2. μειζόνων
3. ὀψομένη
4. ἐπεσκόπει
5. ἀγάγωμεν
6. οὐδεμιᾶ

Γ4α.

1. ἰδεῖν → ἀπαρέμφατο τῆς ἀναφοράς, ἐξαρτάται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο εὐπρεπῆ.
2. τῆς φύσεως → γενικὴ συγκριτικὴ καθὼς ἐξαρτάται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο συγκριτικοῦ βαθμοῦ ὀρθοτέραν.
3. τῷ Ἡρακλεῖ → ἀντικείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου προσδραμεῖν.
4. ἀποροῦντα → κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἐξαρτώμενη ἀπὸ τὸ ρῆμα ὀρῶ.
5. φίλην → κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου (ἐμὲ).
6. τῶν χαλεπῶν → γενικὴ ἀντικειμενικὴ, ἐξαρτάται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο ἄπειρος.

Γ4β.

εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται : πρόκειται γιὰ μιὰ πλάγια ἐρωτηματικὴ ὀλικῆς ἀγνοίας μονομελή. Ἐκφέρεται μὲ Ὀριστικὴ (κρίσεως) γιατί δηλώνει κάτι τὸ πραγματικὸ καὶ λειτουργεῖ συντακτικὰ ὡς ἀντικείμενο στο ἀπαρέμφατο ἐπισκοπεῖν.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ: ΛΑΜΠΙΡΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ: ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΕΛΕΝΗ